

ZACHOVANIE KOSTIER MEDVEĎA JASKYNNÉHO (*URSUS SPELAEUS* ROSENMÜLLER, 1794) V JASKYNI IZABELY TEXTORISOVEJ VO VEĽKEJ FATRE

ANDREJ BENDÍK

A. Bendík: A preservation of cave bear skeletons (*Ursus spelaeus* Rosenmüller, 1794) from Cave of Izabela Textorisova in the Veľká Fatra Mts.

Abstract: Research of cave bears in the Veľká Fatra Mts. has a long tradition from the first half of 19th Century. The discovery of cave bear bone remains in position *in situ* and *ex situ* (redeposited remains) yielded a image about life condition and precesses in caves. Detail research in the described cave yielded so far approximately 25 individuals of cave bears. All of these bone remains show a distinct condition of preservation. From 1,400 found remains, skulls, mandibles, teeth, long bones, small bones of manus and pes are preserved very good, whereas pelvis, vertebrae and ribs show poorly preservation. For better preservation, processes of cleaning, conservation and deposition of bone remains are important. Based on the record of cave bears, the fossiliferous cave deposits have preliminary been dated to the Last Glacia period (Weichselian).

Key words: Veľká Fatra Mts., *Ursus spelaeus*, preservation, conservation

ÚVOD

Medveď jaskynný patrí medzi vyhynuté zvieratá, ktoré oddávna podnecovali fantáziu človeka, kým sa mu dostalo aj vedeckého spracovania. Vekovo zahŕňa obdobie spred 300 000 rokov až po koniec pleistocénu, kedy dochádza k jeho vyhynutiu. Medveď jaskynný obýval pomerne široký priestor Európy, čiastočne aj Ázie (známe sú jeho výskyty zo Slovenska (Sabol, 2001), Čiech, Poľska, Ukrajiny – Krym, Ruska – Kaukaz, Slovinska, Turecka, Grécka, Talianska, Francúzska, Španielska, Belgicka, Veľkej Británie) (Rabeder, et al., 2000). Najnovšie výskumy dokazujú, že migrácia medveďa jaskynného nebola príliš veľká (Grandal-d'Anglade a López-González, 2005). Na území Slovenska sú pomerne časté nálezy zvyškov kostier medveďa jaskynného. Ide väčšinou o redeponované kosti, ojedinelejšie sú nálezy kostier *in situ*, čiže v polohe, v ktorej zahynuli. Redepozícia osteologických zvyškov mohla nastať vplyvom zmeny režimu prúdenia vodného toku v jaskyniach, občasnými a zároveň náhlými záplavami jaskýň, gravitačnými posunmi sedimentov v jaskyniach, ale aj činnosťou iných mäsožravcov (roznášanie zvyškov tiel po jaskyni, prípadne aj mimo nej), prípadne človeka (sústredenia napr. lebiek v rámci kultových obradov). K morfológickému opisu kostry, spôsobu a areálu života medveďa jaskynného sa nebudem vyjadrovať, lebo touto problematikou sa zaoberalo už viacero autorov (napr. Kurtén, 1976; Špinar a Burian, 1984; Stiner, 1997; Stiner, et al., 1998; Baryshnikov, et al., 2003; Grandal-d'Anglade a López-González, 2004; Galli, et al., 2005; Carlis de, et al., 2005; Gregor a Čerňanský, 2005 a iní).

Výskumy z územia Veľkej Fatry je možné datovať do prvej polovice 19. storočia. Prvé zmienky sú o jaskyni „Vrchná Tufná“, kde robil výskum Dr. Chr. Andr. Zipser z Banskej Bystrice v 30. – 40. rokoch 19. storočia (publikované krátke správy v Sudeta a Turistik,